

Om den økonomiske situasjonen i Norge i dag

Med tanke på høstens kommune- og fylkestingsvalg, er det svært relevant å vurdere situasjonen i det norske samfunnet. Denne teksten er basert på et dokument fra ledelsen i Kampkomiteen.

I essens viser situasjonen i dag at imperialismen, også i Norge, synger på siste verset, og at i dagens verden er det et blindspor å la seg inkorporere i valgsirkuset. Å stille til valg eller å bli med i valgkamper, er å bli integrert i et system i forråtnelse. Massene reiser seg overalt til kamp for sine rettigheter, slik vi nylig igjen har sett i Frankrike. Det er folkets kamp og revolusjon som er veien til sosialismen – ikke valgkamp.

I denne teksten skildres den økonomiske situasjonen i Norge i dag.

Innledning

Den norske imperialismen har avansert sin posisjon i verden de siste femti årene. I 2022 var norsk bruttonasjonalprodukt (BNP) for første gang større enn Sveriges, selv om Sverige har dobbelt så mange innbyggere. Dette er et resultat av norsk olje og gass, og av norsk imperialisme i Latin-Amerika, Afrika, Asia og Øst-Europa. Norge er en liten imperialist, under USAs vinger, men som alle andre imperialister rivaliserer den med andre. Norsk imperialisme er i stadig konkurranse og konspirasjon med andre imperialister, og rivaliseringen kan tidvis bli hard.

Den internasjonale situasjonen kommer også til uttrykk i det norske samfunnet, som også er preget av økonomisk, politisk og ideologisk forråtnelse. Krisene vi har sett den siste tiden er bare begynnelsen. Tiårene foran oss vil bli preget av hardere

kamp. Innenfor denne situasjonen militariserer staten seg selv og hele samfunnet, og det er en klar tendens til en mer reaksjonær utvikling.

Økonomisk krise og dyrtid

Norsk økonomi står i en særstilling i Europa. Landet har enorme olje- og gassreserver, men en svært liten befolkning. Historisk har norsk økonomi hevdet seg med en stor handelsflåte, som var verdens tredje største en periode på 1800-tallet, og med eksport av enorme mengder fisk. Både shipping og handel, samt fiske og fiskeoppdrett, er store næringer i dag også, men den aller største er olje og gass. Denne rikdommen har lagt grunnlaget for det enorme «oljefondet», som gjør den norske staten til en av verdens største eiere. Gjennom fondet eier de aksjer i hundrevis av verdens største selskaper. Som følge av krigen mot Ukraina og sanksjonene mot Russland, er Norge nå blitt den største leverandøren av gass til Tyskland. Norge leverer mer enn 30 prosent av gassen Tyskland bruker. Tysk industri og tyske hjem er svært avhengig av gass, mye mer enn i Norge hvor vannkraft dominerer som energikilde. Krigen har økt prisene på gass, og dermed har den norske staten tjent enorme summer det siste året. Kort sagt er norsk imperialisme en av de største «vinnerne» i denne krig- og krisetida.

På den andre sida rammes norsk økonomi likevel av den økonomiske krisa. Økonomien krympet i gjennom 2020, og hentet seg først inn mot slutten av 2021. Mange små bedrifter har hatt store problemer, særlig som følge av de kraftig økte energiprisene. Statistisk sentralbyrå (SSB) mener norsk økonomi er ved et vendepunkt i 2023, og at veksten i økonomien vil bli lavere og at arbeidsledigheten trolig vil øke. Gjennom mer enn ti år har de fattigste i Norge blitt fattigere, og særlig de siste to årene. Reallønna gikk ned i 2022, og i virkeligheten har folk kjent dette mye mer på kroppen enn det vi kan se på statistikken. Prisene på mat, strøm og bensin har

økt kraftig, samtidig som bankene har satt opp rentene. Kort sagt betaler folk nå mye mer for alt de trenger i hverdagen, og prisene fortsetter å stige, selv om SSB tror veksten vil bremse i 2023.

De økte prisene og høyere rentene, dyrtida, rammer både arbeiderklasse og middelklasse. Selv om de fattigste rammes hardest, har krisa, strømprisen og økte renter tatt form også av angrep på middelklassen. Alle med huslån, store strømutgifter eller små bedrifter opplever en kritisk situasjon. Mange restauranter og andre små bedrifter har gått konkurs de siste to årene. Videre varsler politikerne kutt i offentlig sektor. De slår fast at Norge er i «en ny situasjon» og at dette betyr at politikerne må kutte i utgiftene. Regjeringen ber folk planlegge sin egen alderdom, og advarer folk om at det må strammes inn i helsevesenet. Fødselstallet i Norge i dag er under 1,5 fødsler per kvinne. På 1960-tallet var det 3 fødsler. Denne endringen i befolkningen skjer over hele Europa, og betyr for det første at det blir flere pensjonister og eldre i forhold til unge og arbeidsføre, og for det andre at befolkningstallet bare holdes oppe med innvandring. Synkende fødselstall og lengre levealder betyr, slik politikerne sier, at det må kuttes i velferdsstaten – hvis den kapitalistiske økonomiske veksten skal fortsette. Fallende fødselsrate er et slående eksempel på forråtnelsen i imperialismen, og dette blir et reelt økonomisk problem for kapitalen, siden menneskelig arbeid er kilden til kapitalistenes profitt.

Den økonomiske krisa, økt knapphet og større problemer med å tjene penger, skjerper konflikten innad i overklassen. Konkurransen mellom kapitalistene blir hardere i krisetider. Små og ulønnsomme bedrifter sliter og risikerer å gå konkurs. Denne situasjonen fører til politiske problemer, med mer konflikt mellom partiene og mer konflikt mellom regjeringen og enkelte kapitalister, for eksempel oppdrettsnæringen. Regjeringen trenger mer skatter på grunn av krisa i

kapitalismen, og derfor har de økt skatten for store oppdrettsselskaper og kraftselskaper, den såkalte «grunnrenteskatten». En rekke store kapitalister har flyttet til Sveits for å slippe unna nye skatter. Den nye skatten har skapt et voldsomt raseri fra mange distriktskommuner, som frykter at oppdrettsselskapene skal slutte å investere der på grunn av økte skatter. Dette er et konkret eksempel på at krisa i kapitalismen skjerper konflikten innad i herskerklassen, og skaper politiske problemer for dem.

Andre eksempler på at den økonomiske krisa har gått over i økonomisk depresjon, er at flyselskapet FLYR gikk konkurs, og at de to andre flyselskapene, SAS og Norwegian, begge har hatt enorme problemer de siste årene. Dette skyldes ikke bare koronapandemien, men i enda større grad krisa og den skjerpde konkurransen. Enda et eksempel er at flere store bedrifter, deriblant Expert-kjeden, har gitt mange ansatte sparken. På den andre sida er det enorm mangel på personell og materiell i helsevesenet. Der snakkes det om fastlegekrise, fødestuekrise, personellkrise, legemangel, distriktssykehuskrise og så videre.

Den økonomiske forråtnelsen i imperialismen viser seg også svært tydelig i monopoldannelsen. Imperialisme er monopolkapitalisme. Det betyr at økonomien preges stadig mer av store selskaper som dominerer markedet og dermed kan tvinge til seg høyere profitt. Dagligvarebransjen er et viktig eksempel på dette i Norge, hvor de tre monopolene Norgesgruppen (Kiwi, Joker osv), Rema 1000 og Coop, dominerer hele bransjen fullstendig. De tre gruppene har 98 prosent av alle butikkene. Nå frykter enkelte politikere at Coop ikke vil overleve i lengden, og at Norgesgruppen vil stå igjen som en gigant innen dagligvare. Monopolene er et resultat av hardere konkurranse, hvor små og mindre lønnsomme bedrifter går konkurs. Videre fører monopolene til at konkurransen oppheves enkelte steder. De store monopolene kan presse de små leverandørene til å selge dem varer med liten eller ingen

profitt. Dette øker forråtnelsen, fordi kapitalismens egne prismekanismer, tilbud og etterspørsel, settes ut av spill. Dette blir et problem for kapitalistene selv. De graver sin egen grav.

Norske kapitalister opplever andre problemer. De økte prisene er importert fra Europa og verdensmarkedet. Varene som importeres er blitt mye dyrere, og dermed må selskaper som importerer for salg i Norge, øke prisene på varene de selger her. Kraftkrevende industri har store problemer på grunn av økt strømpris. Denne industrien har lenge vært stor og viktig i Norge, fordi strøm har vært billig her. Når strømmen koster nesten det samme i Norge som i resten av Europa, slutter det å være lønnsomt med kraftkrevende industri, for eksempel produksjon av aluminium og kunstgjødsel. Billig kraft har vært basis for Norsk Hydro i hundre år, et av Norges største selskaper, og også for andre storselskaper som Orkla og Aker.

Pandemitiltak, strømstøtte, oljepakke, økte utgifter til forsvaret – alt dette koster enormt mye penger, og disse må tas fra et sted. Staten og kapitalen jobber nå på høygir med å ta dette fra arbeidsfolk. Det direkte resultatet vil bli økt fattigdom og større sosiale problemer i arbeiderbydelene. I flere tiår har politikerne forsøkt å dempe uro i disse bydelene ved å «kaste penger» på problemene. I Oslo har «Tøyenløftet» og «Groruddalsløftet» vært store tiltak for å redusere sosiale problemer. Hundretalls millioner er brukt på idrett, ungdomsklubber, utekontakter, «forebyggende» politivirkosomhet, kunst i nærmiljøene, langåpne biblioteker og så videre. Den økonomiske situasjonen tyder på at dette vil bli vanskeligere å gjøre i årene framover. Staten må dekke inn sine tap, og fortsette å kutte i budsjettene, og dette vil sannsynligvis også bety kutt i de nevnte tiltakene. I så fall vil to tendenser møtes og forsterke hverandre: Staten må kutte utgiftene til velferd på den ene sida, og på den andre sida vil fattigdommen og de sosiale problemene øke, særlig i arbeiderbydelene.

Kort oppsummert vil den økonomiske situasjonen legge grunnlaget for en «europeisering» av Norge – Norge vil bli mer likt resten av Europa. Den kanskje viktigste tendensen som virker i motsatt retning, er Norges særstilling som et land med enorme inntekter fra olje og gass, som i stor grad kanaliseres over i finansmarkedet gjennom «oljefondet», og en svært liten befolkning. Den superprofitten Norge tilegner seg fra imperialismen i utlandet, på grunnlag særlig av petroleumsprofitten og handelsflåten, bremser utviklingen og gjør at den ikke går like fort som i andre land. Men når det er sagt, norsk økonomi er både liten i verdenssammenheng og en «åpen økonomi», og dermed blir den svært påvirket av alt som skjer internasjonalt. Fattigdommen øker, særlig for de fattigste, og det foregår en enorm overføring av verdier fra massene, gjennom prisøkninger og inflasjon, til finanskapitalen og staten. Bedrifter går konkurs og arbeidsledigheten, som har vært relativt svært lav, vil øke. Middelklassen vil krympe, arbeiderklassen vil vokse, og de laveste delene av arbeiderklassen er blitt fattigere og vil bli enda fattigere.

Klassekampen skjerpes, samtidig som staten forsøker å dempe den med å stoppe streiker, gjennom tvungen lønnsnemnd. LO-ledelsen er kontrollert av Arbeiderpartiet, men de opplever intern krise og konflikt, og LO har mistet mye av sin innflytelse over arbeidsfolk i Norge. Dette øker mulighetene for en ny kjempende arbeiderbevegelse, og arbeidere vil virkelig trenge en slik bevegelse, i den økonomiske situasjonen som vi nå står midt oppe i.

Til sist: Norsk økonomi er imperialistisk, og dette er hovedgrunnlaget for den enorme rikdommen i Norge. Norge er blant den lille håndfullen av imperialister som undertrykker og utbytter flertallet av verdens folk og nasjoner. Grunnlaget for imperialismen er økonomisk. Målet med imperialismen er å tjene penger på andres arbeid. Den politiske og militære undertrykkingen skjer for å forsvare den økonomiske

utbyttingen, og det er i denne sammenhengen vi må forstå og fordømme Norges krigføring i Jugoslavia, Afghanistan og Libya.

Les også:

[Om den politiske situasjonen i Norge i dag](#)

[Om ideologisk forråtnelse i Norge i dag](#)

[Om militarisering og reaksjonering i Norge i dag](#)